

Republic of the Philippines
Department of Education
BUREAU OF SECONDARY EDUCATION
3rd Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City

OPEN HIGH SCHOOL PROGRAM
(KURIKULUM NG EDUKASYONG SEKUNDARYA NG 2010)

EDUKASYON SA PAGPAPAHALAGA I

MODYUL 12: MABUBUTING
IMPLUWENSIYA: TUGON SA HANGAD NA
TAMANG DAAN

IKATLONG MARKAHAN: KAUGNAYAN NG PAGPAPAHALAGA
AT *VIRTUE*

Edukasyon sa Pagpapahalaga I

Ikatlong Markahan

Modyul 12: MABUBUTING IMPLUWENSIYA: TUGON SA HANGAD NA TAMANG DAAN

TUKLASIN ANG IYONG PAG-UNAWA (*EXPLORE*)

Kamusta, mahal kong mag-aaral. Panibagong kaalaman na naman ang matutuklasan at mauunawaan mo sa modyul na ito. Sa nakaraang aralin, naunawaan mo na may mga panloob na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng mga pagpapahalaga na kailangan mong patuloy na linangin upang makagawa ka ng mapanagutang pasiya at kilos. Ngayon naman, sa tulong ng modyul na ito, mauunawaan mo ang kahalagahan ng mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng mga pagpapahalaga sa paggawa mo ng pasya at kilos.

Sa modyul na ito inaasahang:

- a. masasagot mo ang tanong na: Bakit mahalagang maunawaan ang mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng pagpapahalaga?
- b. maisasagawa mo ang pagiging mapanuri at pagiging mapaninindigan sa mga pasya at kilos sa gitna ng mga nagtutunggaliang impluwensiya ng mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng pagpapahalaga.

Narito ang mga kraytirya ng pagtataya ng awtput mo sa titik b:

- a. Natutukoy ang lahat ng mga positibo at negatibong impluwensiya ng mga panlabas na salik
- b. Makatotohanan ang mga itinalang impluwensiya
- c. Angkop ang mga impluwensiya sa bawat salik
- d. May pagsusuri sa dapat na maging tugon sa impluwensiya
- e. May kalakip na pagninilay

Paunang Pagtataya

Ikaw ba ay mapagmasid? Napagtutuunan mo na ba ng pansin ang mga bagay sa paligid mo? Inaanyayahan kitang pansinin kung paano tumubo o lumaki ang isang pananim, mula sa pagiging buto hanggang sa paglaki nito. Tunghayan mo ang mga larawan sa ibaba.

1

2

3

4

5

6

7

8

Sa iyong namasdan, ano-ano ang kailangan ng pananim na ito upang tumubo, lumaki, hanggang sa ito ay magkabunga? Ilista mo ang mga ito sa iyong kuwaderno.

Mga kailangan ng halaman upang tumubo, lumaki at magkabunga.

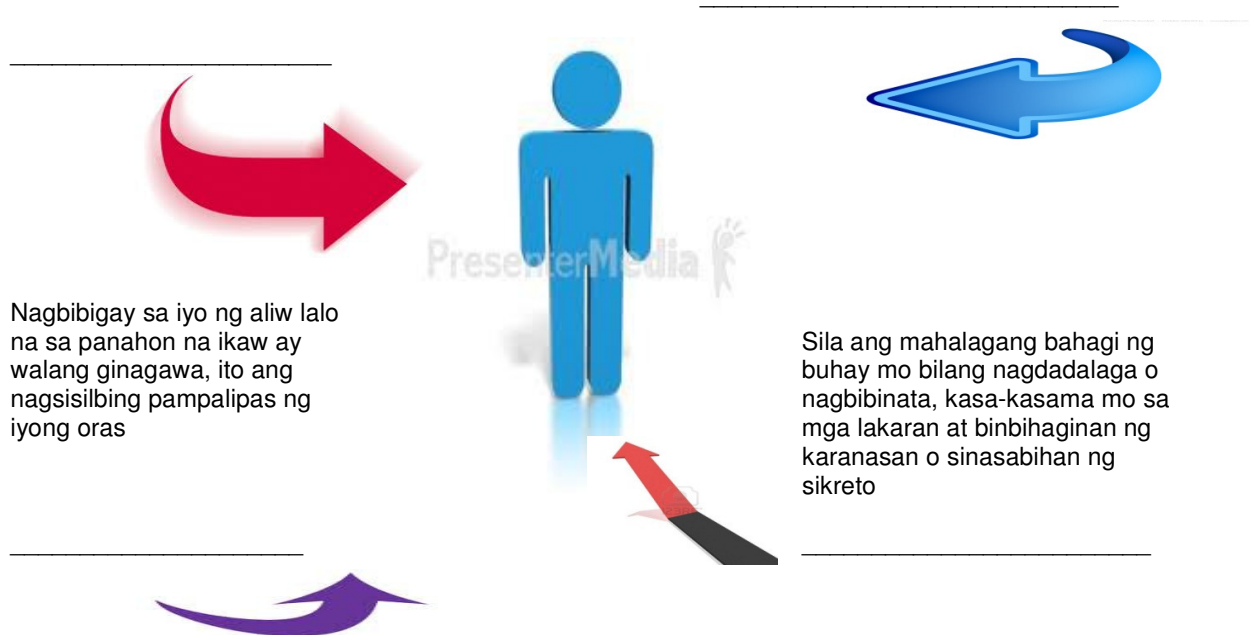
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Marami ka bang nailista? Nangangahulugan lamang na may mga panlabas na salik na nakatutulong sa pagtubo at paglaki ng isang pananim. Nangyayari din kaya ang ganito sa buhay mo bilang nagdadalaga o nagbibinata? Pansinin mo.

Ano ang mayroon sa paligid mo na nakatutulong sa pag-unlad o paghubog sa iyo? Subukan mong hulaan kung sino o ano ang tinutukoy na nasa paligid mo na nakaiimpluwensiya sa iyo. Isulat sa patlang sa ibaba ng pangungusap ang sagot mo. Gawin ito sa iyong kuwaderno.

Ang institusyon na pinagmulan mo, ang nag-aruga, nagmahal at tumanggap sa iyo nang walang kondisyon

Nagtuturo sa iyo ng mahalagang kaalaman at naglilinigang ng katalinuhan

Pagkatapos mo itong gawin, sagutin ang mga tanong sa ibaba sa iyong kuwaderno:

1. Totoo bang nagkakatulad ang pananim sa kabataang tulad mo? Patunayan.

---

2. Ano ang kahalagahan ng mga salik na nakaiimpluwensiya sa iyo bilang nagdadalaga o nagbibinata?

Ilan lamang ito sa maaaring makapagdulot ng impluwensiya sa iyo subalit mahalagang malaman mo kung ano ang impluwensiyang idinudulot nito sa iyo.

Pagtuklas ng Dating Kaalaman

Mula sa kinilala mong salik na nakaiimpluwensiya sa iyo sa itaas na gawain, isa-isahin ang mga impluwensiyang nakuha mo mula sa kanila. May halimbawang ibinigay na maari mong sundan. Gawin ito sa iyong kuwaderno.

Salik	Impluwensiyang nakuha
Halimbawa: 1. Pamilya	- Pagsagot ng “po” at “opo” sa tuwing ako ay makikipag-usap sa kahit na sinong nakatatanda sa akin

Sagutin ang mga tanong sa inyong kuwaderno:

1. Ano ang uri ng impluwensiya ang nakuha mo mula sa kanila? Positibo ba o negatibo ang mga ito? Ipaliwanag.

---

2. Mahalaga ba sa iyo ang mga impluwensiyang nakuha mo mula sa kanila? Patunayan.

Pagtataya ng mga Pagkatuto: Kaalaman (knowledge) – 15 %

Panuto: Punan ng tamang salita ang patlang upang mabuo ang wastong kaisipan sa sumusunod na pangungusap.

Ang taong naaapektuhan ng panlabas na salik ay inihahalintulad sa isang (1) na naaapektuhan din ng mga panlabas na salik upang tumubo, lumaki hanggang sa ito ay magkabunga.

Hindi lamang panloob na salik ang nakaiimpluwensiya sa pagpapahalaga ng tao kundi mga (2) na (3) din.

Ang impluwensiyang nakukuha ng mga kabataan sa mga panlabas na salik ay maaaring (4) at (5).

Upang lubos mong maunawaan at maging malinaw sa iyo ang pagkakaiba ng salik na tinutukoy sa natapos mong gawain ngayon at sa panloob na salik na iyong natutuhan sa nakaraang modyul, ipagpatuloy mo ang pag-aaral sa modyul na ito.

LINANGIN ANG IYONG PAG-UNAWA (*FIRM-UP*)

Pamilyar ba sa iyo ang mga katagang ito sa ibaba? May nakapagsabi na ba nito sa iyo? Tunghayan mo kung ano-ano ang mga katagang ito.

Mahalin ang iyong kaaway!

Mag-aral kang mabuti!

Maging matapat sa sarili at sa kapwa.

Huwag mandaya!

Magdasal ka muna bago kumain!

Kaya mo yan, ikaw pa!

Maging mabuti kang kaibigan! Para marami ang magmamahal sa iyo. Isa na kami doon.

Huwag makisali sa usapan ng matatanda.

Maging maaga lagi.

Maging magalang. gumamit lagi ng po at opo.

Maging magiliw sa lahat!

HUWAG MAGSINUNGALING

Pahalagahan ang buhay at ang lahat ng nilikha ng Diyos!

Huwag kang malungkot! Nandito kami para sa iyo. Relaks ka lang!

Masama ang maging palapintasin!

Ang tama ay tama, ang mali ay ituwid!

Sino-sino kaya ang maaaring nagbigkas ng mga pahayag na ito? Tukuyin mo kung sino-sino ang maaaring nagsabi ng mga ito gayundin ang maaaring epekto ng kanilang pahayag sa iyo. Maaari mong sundan ang halimbawa sa ibaba. Gawin ito sa iyong kuwaderno.

Mga Pahayag	Sino ang nagsabi	Impluwensiya sa akin
Halimbawa: 1. Kaya mo yan, ikaw pa!	Kapwa kabataan / kaibigan	Nagpalakas ng aking loob, kaya nagawa ko nang maayos ang dapat kong gawin. Naging positibo ang tingin ko sa aking sarili.
2. Huwag makisali sa usapan ng matatanda		
3. Maging magiliw sa lahat!		
4. Pahalagahan ang buhay at ang lahat ng nilikha ng Diyos		
5. Ang tama ay tama, ang mali ay ituwid!		
6. Masama ang maging palapintasin		
7. Huwag kang malungkot! Nandito kami para sa iyo. Relaks ka lang!		
8. Huwag magsinungaling		
9. Maging magalang, gumamit lagi ng po at opo		
10. Maging maaga lagi		
11. Maging mabuti kang kaibigan para marami ang magmamahal sa iyo. Isa na kami doon.		
12. Magdasal ka muna bago kumain!		
13. Mag – aral kang mabuti!		
14. Mahalin ang iyong kaaway!		
15. Maging matapat sa sarili at sa kapwa		
16. Huwag mandaya!		

Mula sa mga pahayag sa itaas, alin ang higit mong nagustuhan at nagkaroon ng malaking epekto sa iyo? Pumili ng isa at ipaliwanag kung bakit mo ito nagustuhan at ano ang naidulot nito sa iyo. Banggitin din ang epekto nito sa iyo.

Ang pahayag para sa akin:

Napiling pahayag:

_____

_____

_____

Bakit nagustuhan :

_____

_____

_____

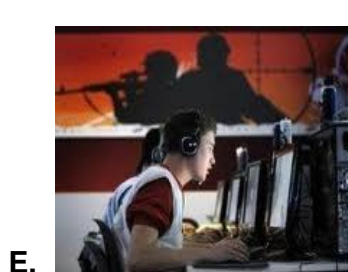
Ang epekto ng pahayag sa akin :

_____

_____

Pagtataya ng mga Pagkatuto: Proseso at Kasanayan – 25 %

Panuto: Suriin ang mga larawan sa ibaba at sagutin ang sumusunod na tanong pagkatapos nito. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

1. Bahagi ba ng buhay mo ang nasa larawan? Ipaliwanag.

---

2. Sino ang nakaimpluwensiya nito sa iyo? Ano ang naging epekto sa iyo ng gawaing ito? Isulat sa kaliwang bahagi ang nakaimpluwensiya sa iyo at sa kanang bahagi ang epekto sa iyo.

	Sino ang nakaimpluwensiya	Epekto
Larawan A	_____	_____
Larawan B	_____	_____
Larawan C	_____	_____
Larawan D	_____	_____
Larawan E	_____	_____
Larawan F	_____	_____

1. Alin sa mga larawan ang dapat ipagpatuloy gawin? Ipaliwanag.

---

2. Alin sa mga larawan ang kailangang baguhin o paunlarin? Ipaliwanag.

---

3. Kung nagagawa ng kabataang tulad mo ang paggawa ng tamang pasiya at kilos, anong uri ng kabataan mayroon sa ating lipunan?

Nalaman mo sa Modyul 11 na may mga salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng mga pagpapahalaga ng tao; hindi lang panloob na salik kundi mga panlabas na salik din. Inaanyayahan kita kaibigan na alamin nang lubos ang mga panlabas na salik na ito. Higit pa dito, unawain kung paano nakaiimpluwensiya ang mga ito sa paghubog ng iyong mga pagpapahalaga. Handa ka na ba?

PALALIMIN ANG IYONG PAG-UNAWA (*DEEPEN*)

MGA PANLABAS NA SALIK NA NAKAIIMPLUWENSYA SA PAGHUBOG NG PAGPAPAHALAGA

Ang tao ay likas na panlipunang nilikha. Bahagi ng kaniyang buhay ang pakikipag-ugnayan sa kaniyang kapwa. Nagiging ganap siyang tao sa tulong ng mga tao sa kaniyang buhay at paligid. Ang lahat ay may kani-kaniyang bahaging ginagampanan sa paghubog ng kanyang pagkatao at mga pagpapahalaga.

Kung may mga panloob na salik sa paghubog ng mga pagpapahalaga mayroon ding mga panlabas na salik (Esteban,1990). Maaaring magdulot ng magandang impluwensiya sa iyo ang mga ito; ngunit maaari ring magdulot nang hindi magandang impluwensiya kung hindi mababantayan o mapipigilan.

1. Pamilya at Paraan ng Pag-aaruga sa Anak

Ang pamilya ang pinakanatural at pinakamahalagang nakatutulong upang isabuhay ang pagpapahalaga. Ito rin ang unang paaralan ng edukasyon sa pagpapahalaga. Ang mga magulang ang kauna-unahang nagsilbing guro sa ating tahanan, sila ang una nating nasilayan sa pagdating natin sa mundo at ang mga unang nagturo sa atin ng pagmamahal dahil sa kanilang mga halimbawa. Sa kanila natin unang naramdaman na tayo ay mahalaga; sa kanila rin natin unang natutuhan na magpapahalaga sa ating sarili sa ating kapwa. Sa kanila natin natutuhan ang pagbibigay at pagbabahagi, ang kahalagahan ng pagpapasalamat at ng dignidad, ng paggalang at pagmamahal.

Nakikita natin ang napakalaking bahaging ginagampanan ng ating pamilya sa paghubog ng ating pagpapahalaga. Sila ang may tungkuling gabayan ang isang bata na kilalanin, unawain, isapuso, iangat at isabuhay ang tama. Tungkulin din nilang ituro ang mga prinsipyong moral sa pamamagitan ng kanilang pagsasabuhay sa mga ito sa pang-araw-araw na buhay. Ngunit hindi ito kakayanin ng mga magulang lamang, mahalagang katuwang ang mga anak sa pagkamit ng layuning ito. At saka pa lamang masasabing tunay na naging epektibo ang edukasyon sa pagpapahalaga sa tahanan kung tunay na

nabubuo ang magandang relasyon ng magulang at ng kanilang mga anak; gayundin ang ugnayan sa pagitan ng mag-asawa.

2. **Guro at Tagapagturo ng Relihiyon**

Katulad ng mga magulang sa tahanan, malaki rin ang bahaging ginagampanan ng guro sa paghubog ng mga pagpapahalaga. Siya ang makatutulong sa isang bata upang mas mapalawak ang kaniyang isip at maunawaan ang kaniyang kakayahang makakalap ng karunungan. Upang magamit ito para lamang sa katotohanan at kabutihan. Sa paaralan natututuhan ang pagkakaroon ng kahandaan sa pagharap sa mga sitwasyon at pagsasagawa ng mga pasiya gamit ang kaalaman sa tama at mali. Dito matututuhan ang pagkakaroon ng katatagan na mapanatili ang moral na prinsipyo sa gitna ng mga pagsubok at nagtutunggaliang mga pagpapahalaga at impluwensiya ng kapaligiran. Pangmatagalan ang impluwensiya sa isang bata na mahal in ang katotohanan at isabuhay ang mga pagpapahalaga ng isang gurong nagtuturo at nagsasabuhay ng magandang halimbawa.

3. **Mga Kapwa Kabataan (*Peers*)**

Sa mga panahong wala sa paggabay ng mga magulang at guro ang isang bata, ang kaniyang kahalubilo ay ang kaniyang kapwa kabataan. Sa huling yugto ng pagiging bata at sa maagang yugto ng kaniyang kabataan, isa sa may malakas na impluwensiya sa isang bata ay ang kaniyang kapwa kabataan.

Dahil sa dumadaan ang isang kabataang katulad mo sa yugto ng emosyonal at panlipunang pagbabago, nagiging masidhi ang iyong pagnanais na tanggapin ka lalo na ng iyong kapwa kabataan. Nais mong maging bahagi ng isang pangkat, ang maramdaman na ikaw ay kanilang tinatanggap, ang makilalang kabahagi. Nakatutulong ito upang mas mapataas ang iyong tiwala at pagpapahalaga sa iyong sarili. Mahalaga para sa isang kabataang katulad mo ang magkaroon ng mataas na antas ng tiwala at pagkilala sa sarili. Makatutulong din ito upang hindi ka maging mahina sa paglaban sa masamang impluwensiyang dulot ng iba pang mga kabataan. Ang ilang mga batang maaaring maituturing na may mahinang personalidad ay ang mga kabataang madaling pasunurin na gawin ang anumang bagay para lamang matanggap ng pangkat. Sa kabilang dako, kung mataas ang iyong tiwala sa iyong sarili, mas madali para sa iyo ang magpasiya batay sa iyong moral na paninindigan. Sa ganitong pamamaraan, ikaw ang

maaaring lider ng pangkat, ang kanilang maging halimbawa, ang kanilang magiging impluwensiya.

Kahit pa gaano kalakas ang naging impluwensiya sa iyo ng iyong magulang at mga guro, maaari pa ring mawala ang mga ito sa isang iglap dahil sa iyong mga kapwa kabataan. Kung kaya kailangan na maging labis na maingat at matatag ka na labanan ang masamang impluwensiyang maaari nilang maidulot sa iyo. Kailangang mapanatili mong matatag ang iyong moral na prinsipyo upang mapanindigan mo ang iyong mga pagpapahalaga.

4. Pamana ng Kultura (*Cultural Heritage*) at Impluwensiya ng Kapaligiran o Lipunan

Habang lumalawak ang mundong ginagalawan ng isang kabataan, lumalawak din ang maaring makaimpluwensya sa paghubog ng kaniyang mga pagpapahalaga. Sa dami ng iba't ibang pagpapahalagang maaaring makita mula sa iyong lipunang ginagalawan, nararapat na taglay mo ang kahandaan upang pumili ng karapat-dapat na pagpapahalagang tutularan at isasabuhay. Tanggapin natin ang katotohanan na dahil sa pagbabagong dulot ng modernong panahon sa pamumuhay sa lipunan, may ilan na nakakalimutan ang mga moral na prinsipyo kapalit ng pag-unlad. Gayundin, sa pamumuhay sa ganitong uri ng kapaligiran ay nangangailangan ng *katatagan* sa pagkapit sa pansariling moral na pamantayan. Kailangang isaisip na ang tunay na kahalagahan ng pamana ng kultura ay ang pagkakaroon ng mataas na antas ng panlipunang pagbabago na nakamit dahil sa paghubog ng kaisipan upang humanap ng karunungan at katotohanan at sa pagsasanay ng kilos-loob na piliin ang mabuti, isabuhay ang birtud at iangat ang Batas Moral.

Halimbawa nito, ay ang nakaaalarmang pagtanggap ng mga tao sa bilihan ng boto sa panahon ng eleksiyon bilang normal na gawain. Nagiging bahagi na ito ng kultura ngayon na naipamumulat sa mga kabataan. Dahil dito naging gawain na ng mga kabataan ang bumili o magbenta ng boto sa tuwing sila ay pipili ng kapwa kabataang mamumuno sa kanila. Malaking hamon para sa iyo ang maging mapanuri at gamitin ang iyong kakayahan upang maging matatag at hindi magpapadala sa ganitong uri ng impluwensiya.

5. **Katayuang Panlipunan-Pangkabuhayan** (*Socio-Economic Background*)

Isa sa pangunahing karapatan ng tao ay ang matugunan ang kaniyang mga pangunahing pangangailangan. Kailangan niya ng sapat na nutrisyon, damit, matitirahan, gamot, pahinga, at iba pa. May malaking kaugnayan ang pagtugon sa mga pangangailangang ito sa paghubog ng pagpapahalaga ng isang bata. Ayon kay Esteban (1990) dalawang panlipunang pangkabuhayang kondisyon ang maaaring nagiging hadlang sa edukasyon sa pagpapahalaga; *labis na kahirapan*, kung saan hindi nakakamit ng isang tao ang kaniyang pangunahing pangangailangan; at *labis na karangyaan*, kung saan labis ang natatanggap para sa kaniyang pansariling pangangailangan. Ang dalawang kondisyon na ito ay parehong maaaring maging hadlang upang mapanatili o mas mapataas ang dignidad ng isang bata, matiyak ang kaniyang pangkabuuang pagbabago at maisabuhay ng bata ang mga birtud. Saan ka man nabibilang sa dalawang kondisyon na ito, kailangang maunawaan na dapat na panatilihin ang katatagan ng kalooban at laging panaigin ang moral na prinsipyo upang patuloy na maiangat ang antas ng moral na pagpapahalaga sa gitna ng ilang mga kondisyong katulad ng nabanggit sa unang talakay. Kailangang taglayin ang kakayahan upang ihiwalay ang tama sa mali at ang mabuti sa masama sa gitna ng kahirapan o labis na karangyaan.

6. **Media**

Sa kasalukuyang panahon, isa sa mga may pinakamalakas na impluwensiya sa isang kabataan ay ang media. Sa lungsod man ito o maliliit na mga bayan ng bansa, pilit na inaabot ng modernisasyon at ng impormasyong dala ng media. Hindi natin maisasantabi ang magandang dulot nito para sa tao, sa mabilis na uri ng buhay, mahalagang ang tao ay nakaaalam. Ngunit sa kabilang bahagi ng kagandahan nito ay ang panganib na makaimpluwensiya sa isang bata lalo na yaong mga iresponsableng naipahahayag ng media.

Dahil sa ang mga inihahain ng media, ang isang kabataang tulad mo ay kailangang maging kritikal sa pamimili ng mga paniniwalaan at tatanggapin sa inihahain nito sa atin. Kailangan kang maging matatag at matalino sa iyong gagawing

pagpapasiya at pamimili. Narito ang ilang kasanayang gagabay sa iyo sa aspetong ito (Esteban, 1990):

1. Kailangang mapalawak ang iyong kaalaman sa pangkalahatang katotohanan at Batas Moral na sumasalungat sa materyoso at makasariling hangarin ng tao sa patnubay ng mga magulang at guro.
2. Kailangang sanayin ang iyong kaisipan upang masuri ang kalidad ng anumang impormasyon na tatanggapin o produktong tatangkilikin, at ang pagsusuri sa pagpapahalaga at magiging gamit nito.
3. Pag-aralang pairalin ang pagtitimpi sa lahat ng pagkakataon sa pamamagitan ng pagsasabuhay ng mga birtud.
4. Matutong talikuran ang tuksong dulot ng mga patalastas, mga panooring nagpapakita ng imoralidad, pagiging labis na pagkabulgar at minsan ay may kalaswaan na.

Kahit pa gaano katatag ang naitanim na impluwensiya ng sariling pamilya o ng guro sa paaralan, hindi maaaring maisantabi ang panganib na dala ng media upang mabago ang anumang pananaw at pagpapahalaga na mayroon ang isang kabataang katulad mo. Masyadong makapangyarihan ang tuksong dala nito upang ikaw ay sumunod o umayon. Tandaan na kailangang mas lalong manaig ang katatagan ng sariling moral na prinsipyo at pagpapahalaga. Kaya't habang hindi pa dumarating ang tuksong ito makatutulong kung gumawa ka na ng desisyon ngayon pa lang. Kapag dumating ang tuksong ito ay huwag mong babaguhin ang desisyong ito. Halimbawa, kung nagdesisyon kang hindi titikim ng alak o kaya'y manigarilyo dahil sa masamang epekto nito sa katawan ng tao, hindi mo ito babaguhin kahit ano pang pang-uudyok ang gawin sa iyo ng iba kahit pa siya ay iyong kaibigan.

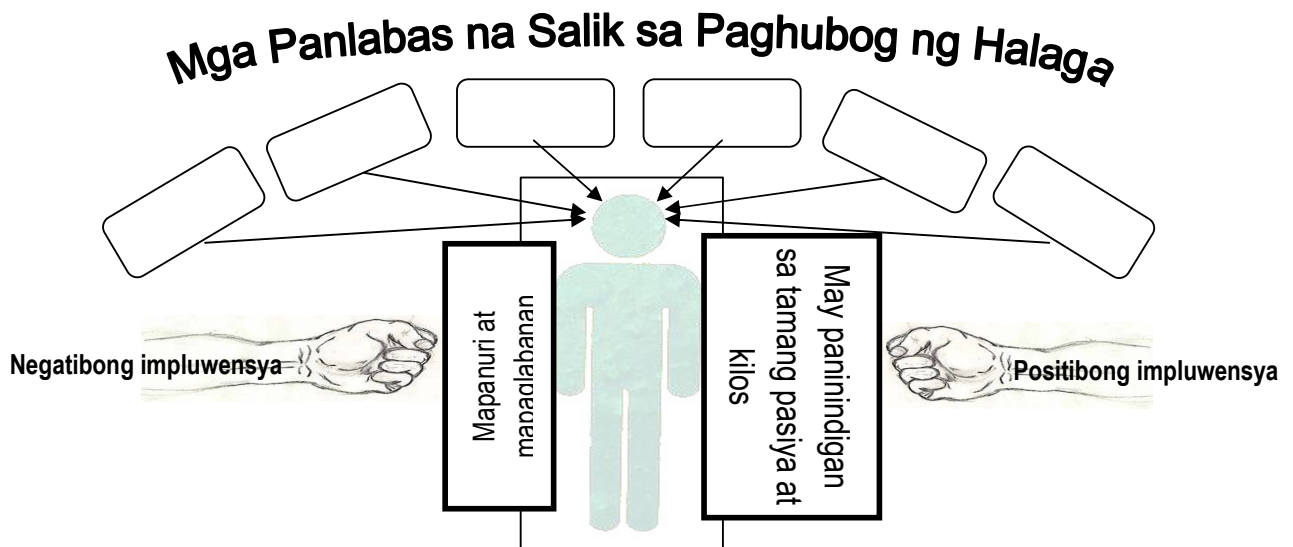
Ang pagbuo ng sarili ay kailangang maisagawa nang puno ng pag-iingat at nang may katalinuhan. Kailangang maitanim sa isipan na mas mahalagang isagawa ito sa ilalim ng paggabay ng mahahalagang tao sa iyong paligid yaong may kaalaman sa buhay moral at nagpapamalas ng kabutihan sa kanilang buhay. Ang paghubog nang wasto at mataas na antas ng pagpapahalaga ay nakasalalay sa kagalingan na piliin at gawin ang mga halimbawa mula sa mga matibay na modelong ng mga pagpapahalaga.

Sagutin ang sumusunod na tanong sa iyong kuwaderno:

1. Bakit mahalagang maunawaan ang mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng pagpapahalaga?
2. Ano ang kasanayan na dapat taglayin ng tao upang matiyak na tama ang pagpapahalagang tinatanggap mula sa mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng mga pagpapahalaga?
3. Ano ang nararapat gawin sa mga negatibong impluwensiyang maaaring idulot ng mga panlabas na salik na ito?
4. Ano ang nararapat gawin sa mga positibong impluwensiya hatid ng mga panlabas na salik na ito?

Paghinuha ng Kakailanganing Pag-unaawa (Essential Understanding o EU)

Pagtataya sa mga Pagkatuto: Pag-unawa - 30 %

Panuto: Basahin ang pahayag sa bawat aytem. Piliin ang titik ng tamang sagot. Gawin ito sa iyong kuwaderno:

1. Siya ang katuwang ng magulang sa paghubog ng pagpapahalaga ng isang kabataan.
  - a) kapwa kabataan
  - b) media
  - c) guro
  - d) kultura

2. Bakit itinuturing ang pamilya bilang unang paaralan ng edukasyon sa pagpapahalaga? Sapagkat...
  - a) sa pamilya unang itinuturo ang kabutihang asal na dapat matutuhan ng isang bata
  - b) wala pang paaralan na tatanggap sa batang maliliit
  - c) walang guro na magtuturo sa maliliit pang bata
  - d) matatagpuan sa pamilya ang lahat nang kailangan ng bata upang matuto
3. Ano ang indikasyon ng tunay na pamana ng kultura?
  - a) Hindi ito nakakalimutan kailanman
  - b) Ipinamamana ito sa bawat henerasyon ng mga kabataan
  - c) Nagiging moderno ang paraan ng pamumuhay
  - d) Nagkakaran ng panlipunang pagbabago at isinasabuhay ang Batas Moral
4. “Ang mabuting halimbawa ang pinakaepektibong guro”. Ano ang kahulugan nito?
  - a) Hindi na kailangang magturo, magpakita lamang ng halimbawa ay sapat na.
  - b) Mabisang natututo ang isang indibidwal sa pamamagitan ng halimbawang ipinakikita sa isang bata sa salitang sinasabi sa kanya.
  - c) Pagnagtuturo kailangang palaging magbigay ng halimbawa upang mas maging malinaw ito.
  - d) Maaari nang palitan ang pagtuturo ng guro ng halimbawa.
5. Paano nakaapekto ang labis na kahirapan o labis na karangyaan sa pagpapahalaga ng isang tao?
  - a) Maaari itong magdulot na negatibo o positibong impluwensiya sa tao
  - b) Maaaring maging palaasa o kaya’y maging masikap ang isang indibiduwal
  - c) maaari itong magdulot ng pagkabagot sa tao
  - d) maaaring lalong yumaman o lalong maghirap ang isang indibiduwal
6. Paano naapektuhan ang isang kabataan ng emosyonal at panlipunang pagbabago?
  - a) Nagnanais ang isang kabataan na maging bahagi ng isang pangkat at tanggapin ng kapwa kabataan
  - b) Nagkakaroon na siya ng *crush*
  - c) Nagiging masayahin na ang isang kabataan
  - d) Palagi na siyang may kasama sa mga lakaran

7. Nakaaapekto sa paghubog ng pagpapahalaga ng tao ang matugunan ang pangunahing pangangailangan ng isang tao.
  - a) Tama, sapagkat isa ito sa mga salik na nakaaapekto sa pagpapahalaga
  - b) Tama, sapagkat maaaring maging hadlang o kaya'y maging susi ito sa pagkakaroon ng matatag na kalooban ng isang tao
  - c) Mali, sapagkat ang katayuang panlipunan-pangkabuhayan ay walang kinalaman sa pagiging mabuti o masama ng isang tao
  - d) Mali, sapagkat may kalayaan ang taong linangin ang kanyang pagpapahalaga sa paraang gusto niya
8. "Kailangang maging kritikal sa pamimili ng paniniwalaan sa mga inihahain o inihahatid ng media." Ano ang batayan ng pahayag na ito?
  - a) mapaniwalain sa sabi-sabi ang mga kabataan
  - b) magaling mangumbinsi ang mga nag-iindorso ng produkto
  - c) hindi lahat ng sinasabi ng media ay pawang katotohanan
  - d) hindi maaasahan ang media
9. Anong birtud ang kailangang ipamuhay at patatagin upang labanan ang negatibong impluwensiya ng media?
  - a) katatagan
  - b) katarungan
  - c) matalinong paghuhusga
  - d) pagtitimpi
10. Anong ipapayo mo sa isang kabataang madaling madala ng negatibong impluwensiya?
  - a) Magtiwala sa taong may kakayahang gabayan ang kabataan tungo sa buhay moral.
  - b) Magtiwala sa sariling kakayahan na makagawa ng tamang pagpapasya.
  - c) Magtiwala sa kapwa kabataan dahil magkapareho ang inyong pinagdadaanan.
  - d) Panaigin ang katatagan ng sariling moral na prinsipyo at pagpapahalaga gabay ang turo ng taong may kaalaman sa buhay moral tulad ng magulang.

ISABUHAY ANG IYONG PAG-UNAWA (*TRANSFER*)

Mula sa iyong nabasa, natuklasan mo na ang iyong pagpapahalaga ay nalinang sa pamamagitan ng impluwensiya ng iba't ibang panlabas na salik. Mahalagang may kamalayan ka tungkol sa mga impluwensiyang nakukuha mo mula rito upang masanay mo ang iyong sarili na maging mapanuri at magkaroon ng paninindigan sa tamang pasya at kilos.

Suriin ang mga pagpapahalaga na mayroon ka ngayon, uriin kung alin sa mga panlabas na salik ang nakaimpluwensiya nito sa iyo.

Narito kung paano mo ito gagawin.

Pagganap

Tukuyin ang mga kontribusyon ng bawat panlabas na salik sa paghubog ng iyong pagkatao. Maaring isama ang mga natutuhan at mga impluwensiya sa iyo ng bawat isa positibo man ito o negatibo. Maaaring maglista ng higit pa sa lima.

PAMILYA

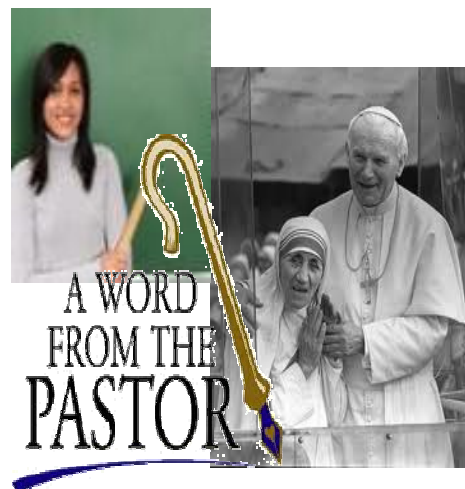
Halimbawa: Pagmamahal sa kapatid

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Halimbawa: Pagkakaroon ng takot sa Diyos.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

**GURO AT TAGAPAGTURO
NG RELIHIYON**

Halimbawa: Pagiging masayahin

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

MGA KAPWA KABATAAN

Halimbawa: Pagiging mapagpasalamat.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

PAMANA NG KULTURA

QUIAPO CHURCH

SOLIARIUM

**NATIONAL MUSEUM OF
THE PHILIPPINES**

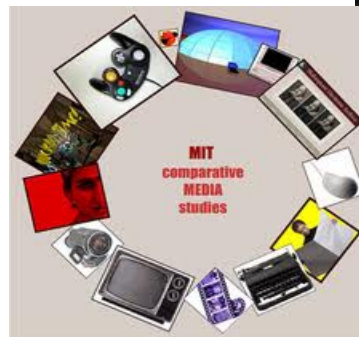
Halimbawa: Pagiging matipid

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

**KATAYUANG PANLIPUNAN-
PANGKABUHAYAN**

Halimbawa: Pagiging maluho

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

MEDIA

Pagninilay:

Naging bahagi ba ng iyong pagkatao ang mga panlabas na salik na nakaiimpluwensiya sa paghubog ng pagpapahalaga? Ano-ano ang mga pagpapahalagang nahubog sa iyo sa pamamagitan ng mga panlabas na salik na ito? Nagustuhan mo ba ang epektong dulot nito sa iyo? Upang malinang ang iyong pagpapahalaga, may nais ka bang paunlarin o baguhin sa mga ito. Paano mo ito gagawin? Isulat ang pagninilay na ito sa iyong journal o diary notebook.

Pagpapahalagang nahubog ng mga panlabas na salik	Damdamin kaugnay ng epekto
Pagpapahalagang nais paunlarin	Hakbang na gagawin: 1. _____ 2. _____ 3. _____

Pagsasabuhay:

Nasubukan mo na bang magbantay upang pangalagaan ang isang bagay? Gagawin mo ito sa iyong sarili mismo sa loob ng isang linggo. Layunin nitong tulungan ka na maging mapanuri at mapanindigan ang iyong pagpapasya at kilos sa pamamagitan ng pagbabantay sa iyong magiging kilos.

Gumawa ng isang “Watchlist” na maglalaman ng mga Positibo at Negatibong Impluwensya na haharapin sa loob ng isang linggo. Itala kung ano ang ginawang pagtugon sa mga impluwensyang ito. Ang *watchlist* ay listahan ng mga bagay na babantayan at susubaybayan. Gamiting gabay ang halimbawa sa ibaba.

Panlabas na Salik	Ano ang sitwasyon / impluwensiya?	Positibo	Negatibo	Tugon
Halimbawa: Kaibigan	Niyayang uminom ng alak sa party ng isang kaibigan		✓	Hindi sumama dahil alam kong hindi maganda sa katawan ang pag-inom ng alak at magagalit ang aking mga magulang
Nais baguhin sa naging tugon:				
Natuklasan at natutuhan sa gawain:				

Mga Sanggunian

- Esteban, Esther J. (1990). *Education in Values: What, Why and for Whom*. Manila: Sinag-tala Publishers, Inc.
- Mga larawang ginamit

Retrieved on May 20, 2011 from:

- http://www.google.com.ph/search?um=1&hl=tl&biw=1024&bih=499&tbm=isch&sa=1&q=student&oq=student&aq=f&aqi=g10&aql=&gs_sm=e&gs_upl=197981224701011911101111213311181110.2.3.26087
- http://www.google.com.ph/search?um=1&hl=tl&biw=1024&bih=499&tbm=isch&sa=1&q=FILIPINO+STUDENT&oq=FILIPINO+STUDENT&aq=f&aqi=g2&aql=&gs_sm=e&gs_upl=354650136256410132121214141013901204312.1.3.3
- http://www.google.com.ph/search?hl=tl&biw=1024&bih=499&q=barkada&gs_sm=e&gs_upl=198584123403110114112101111015321172113-2.0.2&um=1&ie=UTF-8&tbm=isch&source=og&sa=N&tab=wi
- http://www.google.com.ph/search?um=1&hl=tl&biw=1024&bih=499&tbm=isch&sa=1&q=pastor&oq=pastor&aq=f&aqi=g10&aql=&gs_sm=e&g
- <http://images.search.yahoo.com>

Sinipi noong October 11, 2011

- travel.wikinut.com
- wiki.answers.com
- showbizopsyon.blogspot.com
- responsibletravel.com
- huffingtonpost.com
- tapacellphone.com

Karagdagang Pahina:

Sagot sa Pagtataya ng mga Natutuhan:

- 1) pananim
- 2) panlabas
- 3) salik
- 4) positibo
- 5) negatibo

Sagot sa Pagtataya ng mga Kasanayan:

(ang sagot sa bahaging ito ay gabay lamang, mahalagang isasalang-alang ang sagot ng mag-aaral)

1. Bahagi ba ng buhay mo ang nasa larawan? Ipaliwanag.

(Nakasalalay ang sagot sa mag-aaral)

2. Sino ang nakaimpluwensiya nito sa iyo? Ano ang naging epekto sa iyo ng gawaing ito? Isulat sa kaliwang bahagi ang nakaimpluwensiya sa iyo at sa kanang bahagi ang epekto sa iyo.

Sino ang nakaimpluwensiya	Epekto
Larawan A <u>magulang o pamilya</u>	<u>natutong magrespeto sa magulang at nakatatanda</u>
Larawan B <u>magulang at ang turo sa simbahan</u>	<u>nalinang ang pananampalataya sa Diyos</u>
Larawan C <u>guro o paaralan</u>	<u>pagpapahalaga sa kaalaman</u>
Larawan D <u>pamayanan</u>	<u>pagtulong at pakikiisa</u>
Larawan E <u>kaibigan</u>	<u>pagsasayang ng oras at pera</u>
Larawan F <u>napanood sa TV</u>	<u>pagkaubos ng pera sa load</u>

3. Alin sa mga larawan ang dapat ipagpatuloy gawin? Ipaliwanag.
Larawan A, B, C, at D sapagkat ito ay nagdudulot ng mabuting epekto sa pagpapahalaga ng isang tao

4. Alin sa mga larawan ang kailangang baguhin o paunlarin? Ipaliwanag.

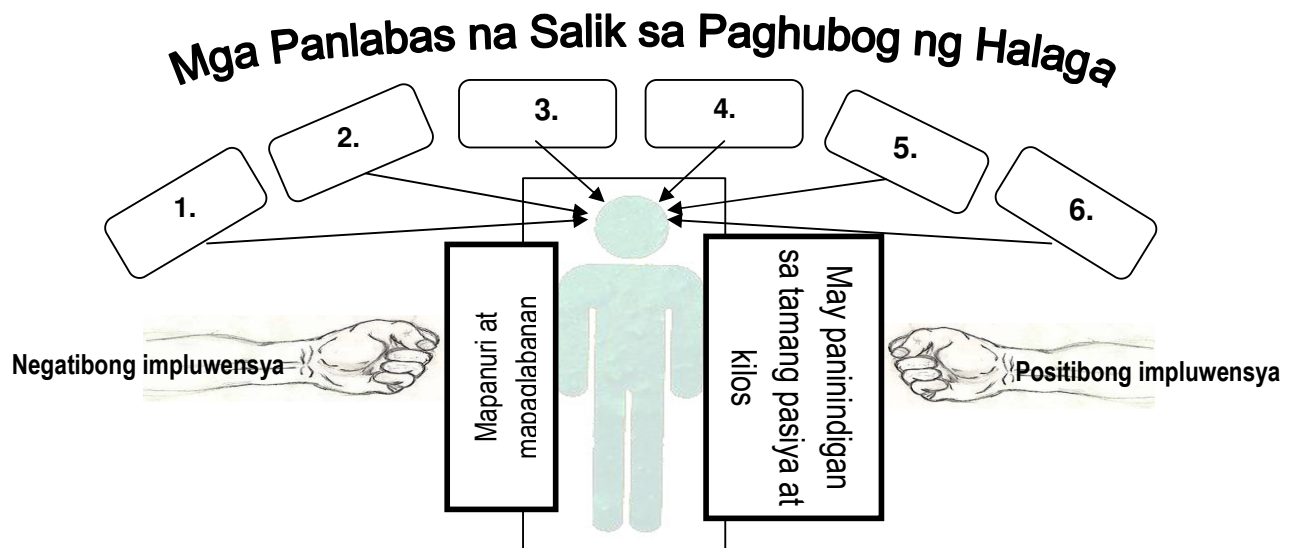
Larawan E at F. Gamitin lamang ito sa tama at may pagpipigil dahil kung hindi, ito ang kokontrol sa isang indibiduwal.

5. Kung nagagawa ng kabataang tulad mo ang paggawa ng tamang pasiya at kilos, anong uri ng kabataan mayroon sa ating lipunan?

Mga kabataang matatag, mapanagutan at may paninindigan

Paghinuha ng Kakailanganing Pag-unawa

Ang pag-unawa sa mga panlabas na salik na nakaiimpluwensya sa paghubog ng mga papahalaga ay nakatutulong upang maging mapanuri, mapaglabanan ang mga maling impluwensiya at mapanindigan ang tamang pasya at kilos sa gitna ng mga nagtutunggaliang impluwensya.

1. Pamilya at Paraan ng Pag-aaruga
2. Guro at Tagapagturo ng Relihiyon
3. Mga Kapwa Kabataan (Peers)
4. Pamana ng Kultura (*Cultural Heritage*) at Impluwensiya ng Kapaligiran

5. Katayuang Panlipunan – Pangkabuhayan (*Socio-Economic Background*)
6. Media

Sagot sa Pagtataya sa Antas ng Pag-unawa

1. C	6. A
2. A	7. B
3. D	8. C
4. B	9. D
5. B	10. D

Rubric sa Pagtataya ng Produkto at Pagganap

Kraytiry	3	2	1
<p>Pagtukoy sa mga positibo at negatibong impluwensiya ng mga panlabas na salik nakaiimpluwensiya sa paghubog ng pagpapahalaga</p> <p>(10 puntos)</p>	<p>Makatotohanan ang mga itinalang impluwensiya</p> <p>Angkop ang impluwensiya sa bawat salik</p>	<p>May bahaging makatotohanan ang itinalang impluwensiya</p> <p>Hindi masyadong angkop ang impluwensiya sa bawat salik</p>	<p>Hindi makatotohanan ang itinalang impluwensiya</p> <p>Hindi angkop impluwensiya sa baawat salik</p>
<p>Pagsusuri ng dapat na maging tugon sa sitwasyonng magdudulot ng impluwensiya ng mga panlabas na salik</p> <p>(10 puntos)</p>	<p>Ibinatay sa moral na prinsipyo at Batas Moral ang tugon sa bawat sitwasyon</p>	<p>Ibinatay sa pansariling kapasyahan ang tugon sa bawat sitwasyon</p>	<p>Ibinatay sa pasya ng ibang tao ang tugon sa bawat sitwasyon</p>
<p>Pagpapahayag ng natuklasan at natutuhan matapos ang gawain</p> <p>(10 puntos)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tapat na inilahad ang tagumpay at kabiguan nang may bukas na isipan sa pamamagitan ng konkretong halimbawa • Malinaw na inilarawan ang paraan ng pagkatuto • Naipaliwanag nang epektibo ang pagpapahalaga, kaisipan at damdamin tungkol sa sarili • Masidhi ang naising magbago 	<ul style="list-style-type: none"> • Inilahad ang tagumpay at kabiguan na may bukas na isipan subalit walang konkretong halimbawa • Inilarawan ang paraan ng pagkatuto at ekspektasyon • Naipaliwanag ang pagpapahalaga, kaisipan at damdamin tungkol sa sarili • Bukas ang isipan sa pagbabago 	<ul style="list-style-type: none"> • Inilahad ang tagumpay at kabiguan • Hindi bumanggit ng paraan ng pagkatuto at ekspektasyon • Hindi binanggit ang mga pagpapahalaga, kaisipan at damdamin tungkol sa sarili • Walang ipinahiwatig na naising magbago